

Ilıca ve yöresinde bulunan ailelerin çocukları eğitim yapmaktadır. Yavuz Selim İlk Öğretmen Okulu'nda ise Erzurum, Trabzon, Gümüşhane ve Bingöl vilâyetlerinden sınavla yatılı öğrenci alınmakta. Bunun dışında Ilıca ve Erzurum'da isteyen öğrenci yatılı olmadan da eğitim yapma imkânına sahiptirler.

Yatılı öğrencilerin bütün ihtiyaçları okul idaresince karşılandığı dikkate alınırca, kolektif tüketim yapıldığı görülmektedir. Bu hususta Ilıca'nın ticaret hayatını eğitim, dönemlerinde canlı tutmaya yarayan bir faktör olarak görmek mümkündür. (Tablo 20). Bunun dışındaki okul idaresinde mevcut olan 38 öğretmen, 9 memur ve 38 müstahdem de ferdi tüketimin Ilıca'nın ticari hayatına ve ekonomisine faydalı olacağını bir ölçüde düşünebilir kanısındayız.

Yukarıda bahsettiğimiz hususlar dikkate alındığında Ilıca'nın nüfusunda da sayıca artışın, ticari hayata canlılık getirdiği söylenebilir.

C — Karayolu ve demiryolu :

1960 yılında İstanbul, Trabzon ve bu transit yolu üzerinde bulunan büyük kentler ve hatta uluslararası taşımacılığının yapıldığı karayolu Ilıca nahiyesinin içinden geçmekte idi.

TABLO : 20

YILLAR	YATILI	GÜNDÜZ	GENEL MEVCUT
1969-1970	700	140	840
1970-1971	650	150	800
1971-1972	650	150	800
1972-1973	650	150	800
1973-1974	650	150	800
1974-1975	650	134	784
1975-1976	700	150	850

Ancak, bu karayolu üzerinden seyreden taşıtların Ilıca içerisinde kazalara sebep olması nedeniyle yol Ilıca'nın dışına kaydırılmıştır. Böylece kısmen de olsa eskiye nazaran ticari hayatına olan tesirinin azalmasına sebep olmuştur. Örneğin Ilıca içerisinde taşıtlar geçtiği zaman durak yapma imkânı oluyordu. Gerek sürücü ve gerekse sürücü yanında bulunan insanlar ihtiyaçlarını sağlayarak Ilıca'nın ticari hayatına katkısı olduğu düşünülebilir. Bu durumun ortadan kalkması ticari hayata olan etkisi de o nisbette azaldığı söylenebilir.

İlica'nın bir kaç yüz metre kuzeyinde İstanbul'u Erzurum'a bağlayan demiryolu geçmektedir. Bunun İlica'nın ticari hayatına karayolu kadar canlılık getirdiği söylenemez. Çünkü, ticaret hayatını canlı tutacak kadar büyük bir istasyon olmadığı ve Erzurum'a yakın olması yolcuların bütün ihtiyaçlarını Erzurum istasyonundan karşılamaktadırlar. Bu nedenle, İlica'nın ticari hayatına bir başka deyimle de seyyar satıcılığın ticari hayata etkisini söylemek mümkün değildir.

d) Turistik Tesisler :

İlica'nın turistik tesisleri ve tabii kaynakları bakımından oldukça zengindir. İlica'da Selçuklular tarafından yapılmış olan büyük Çermik, Oluklu ve Zingirli adlarıyla anılan bu kaplıcalar Osmanlılar ve Cumhuriyet devirlerinde bir kaç defa tamir görmüştür. Son yıllarda İller Bankası tarafından tamamen yenilenen duş banyoları ve bunun yanı sıra Turistik otel eklenmiştir. Bu suların terkinde halkın sıhhatine faydalı kimyasal maddelerin bulunması nedeniyle, yurdun her tarafından, bu sulardan şifa bulmak ve görmek maksadıyla bilhassa yaz aylarında çok fazla yerli ve yabancı turistler gelmektedir.

Yaptığımız araştırmalarda 1970-1975 yılları arasında kaplıcalarda yıkanan erkek ve kadın sayıları yıllara göre farklılık göstermektedir. 1970 yılında 75.000, 1971 yılında 80.000, 1972 yılında 82.000, 1973 yılında 85.000, 1974 yılında 85.000 ve 1975 yılında 87.000 kişinin istifa ettiği ve böylece bu kadar kişinin bir günlük ihtiyaçlarını İlica'dan karşıladıklarını düşündüğümüzde gerçekten turistik hareketin İlica'nın ticari hayatına canlılık getirdiğini rahatlıkla söyleyebiliriz.

C — Ziraat Faaliyetleri :

1) Tarım arazisi ve makinalar.

a) Tarım arazisinin miktarı ve durumu,

b) Tarım mahsullerinin çeşitleri ve miktarı.

a) İlica ve yöresindeki arazinin miktarı 828.000 dekadır. Bunun 464.000 dekarı tarıma elverişli, geri kalan 364.000 dekarının tarıma elverişsiz olduğu, Erzurum-İlica bucağı arazisi kullanma kabiliyeti haritasından anlaşılmıştır. (1)

Bu nedenle, İlica ve bağlı köylerinde kültüre elverişli arazinin çoğu (% 90) tarım ziraatına ayrılmış durumdadır. (21)

21) Teknik Ziraat Müdürlüğü istatistiklerinden temin edilmiştir.

Fasulya, hıyar, ıspanak, kabak, lahana, soğan (taze), turp bayır.

Bu sebzelerin üretim miktarları önemli olmayıp, adı geçen yörede tüketilmektedir. Bir miktar da Erzurum merkez ilçede tüketimi yapılmaktadır. İlin ekonomisine etkisi pek fazla olmadığı için rakam verilmemiştir.

2 — Hayvancılık ve Hayvan Ürünleri :

- a) Hayvancılığı engelliyen faktörler,
- b) Hayvancılığı teşvik eden faktörler.

Ilıca ve yöresinde hayvancılığı engelliyen faktörlerin başında, hayvan teknolojisi ve iklim şartları gelmektedir. Ilıca ve yöresindeki köylüler hayvan besiciliği ve hastalıkları hakkında gereği kadar bilgiye sahip olmadıklarından ilkel yöntemlerle besicilik yapmaktadırlar.

Hayvan bilgisine yeteri kadar sahip olmadıkları ve yem nebatlar çayır ve meraların büyümesine yeterince önem verilmediği ve aynı zamanda köylünün yeteri kadar sermayeye sahip olmaması ve hükümetten yeterince kredi sağlanamadığından, Ilıca ve yöresinde hayvan besiciliği arzu edilen seviyeye ulaşmamıştır. Köylü hayvan sağlığı hakkında bilgiye sahip olmadığı gibi Veteriner Müdürlüğü'nün elinde yeteri kadar veteriner hekim bulunmadığı için hayvan hastalıklarının önüne geçilmemektedir. Bunun yanında iklim şartları ve hayvan barınaklarını da ilâve ettiğimiz taktirde hayvan besiciliğini engelliyen faktörleri arasında saymak mümkündür.

Türkiye'nin batısından doğuya doğru gidildikçe köylünün hayvan besiciliği hakkında kültürünün noksan olduğu göze çarpmaktadır. Her ne kadar Doğu Anadolu Bölgesi'nde en fazla hayvan besiciliği yapılıyor denilmekte ise de eğer batı köylüsünün hayvan besiciliği ve diğer yan kültür seviyesi Doğu Anadolu köylüsünde olsa, bu günkü hayvan besiciliğini iki katına çıkarılması mümkün olurdu. Bu duruma bir an önce son vermek için köylünün kültür seviyesinin yükseltilmesi ve cemiyetleri oluşturan fert unsuru eğitilmedikçe, köylünün her bakımdan geri kalması mukadderdir.

Köylünün bilhassa uğraşlarıyla ilgili konularda hem üretim hem de tüketimden gerekli teknik bilgiyi alacak şekilde eğitilmesi gerekmektedir.

Bu arada üreticiye; süt ve et hayvanı besiciliğini artırmak için aşağıdaki bilgileri kazandırmak lâzımdır.

- 1) Üretimdeki yem metodlarını öğretmek,

- 2) Verimi artırıcı tedbirlerin alınması için gerekli ortamı hazırlamak,
- 3) Daha kaliteli mal üretiminin faydalarının köylüye öğretilmesi,

Saydığımız bu şartları gerek hükümetin alacağı kararlarla gerekse hayvan besiciliği ve hastalıklarıyla uğraşan kuruluşların ve bu yetişmiş ilim adamlarına büyük vazife düşmektedir.

b) Hayvancılığı teşvik eden faktörler Ilica ve yöresindeki et ve süt hayvancılığıyla uğraşan ve uğraşmayı da uğraşmaya teşvik eden bazı faktörleri Türkiye'de olduğu gibi burada da görmek mümkündür.

Ilica yakınlarında günde 15.000 ton süt işleyecek olan süt fabrikasının kurulması buna paralel olarak daha fazla süt elde edilebilmesi için halkın elinde bulunan yerli sığırların süt verimi yönünden daha verimli olan montofun ırkına dönüştürülmesi için Ilica merkezde 100 başlık bir tabii tohumlama molotof boğa deposu, Horasan'da ve Hınıs'ta 50'şer başlık tabii boğa deposu bulunduğu bunun dışında çevre kaazlarda Aşkale Pasinler ilçe merkezlerinde montofun sığır suni tohumlama faaliyetleri devam etmektedir.

Koyun neslinin ıslahı içinde Erzurum Veteriner Müdürlüğü gerekli çalışmaların sürdürüldüğü koyun neslinin ıslahı ve 1975 tohumlama mevsimine merinos koyununun suni tohumlama faaliyetlerinin başladığı ve önümüzdeki yıllarda bu hususta köylünün aydınlatılması gerekmektedir. (23)

Erzurum Şeker Fabrikası'nın Erzurum'da bulunan Bölge Besi Şefliği vasıtasıyla Ilica ve yöresinde besi hayvancılığı yapan yetiştiricilerden hayvan başına 1000 TL. hayvan temin kredisi 680 TL. yem temin kredisi verilmek suretiyle hayvan besiciliği teşvik edilmektedir.

Tablo 22 de Ilica ve yöresinde hayvan besiciliğinde yıllara göre bir artışı görülmektedir. Bu durum köylünün malî olanaklarının az olduğu, eğer kredi imkânı sağlandığı taktirde daha fazla besi hayvancılığı yapılacağı muhakkaktır.

Tablo : 22

YIL	Büyük Baş Hayvan Miktarı
1973	13 bin büyük baş,
1974	14 bin büyük baş,
1975	25 bin büyük baş.

22) Erzurum Şeker Fabrikası'nın Erzurum Besi Şefliği'nden alınmıştır

23) Erzurum Veteriner Müdürlüğü'nün resmi kayıtlarından alınmıştır.

SONUÇ :

Yaptığım çalışmalarda, iklim şartları müsait olmamasına rağmen Ilica ve çevresindeki köylerin geçimlerini ziraat ve hayvancılığa bağlamış oldukları görülmüştür. Ilica'da sanayi faaliyetlerinin artmasıyla daha önce ziraat kesiminde çalışan ve toprağı az olan köylülerin sanayi kesimine kaydıkları ve böylece Ilica'nın nüfusunda ve ekonomisinde artış olduğu görülmüştür.

Ilica'nın çevre ile ulaşım kolaylıkları üretilen malların kolaylıkla pazara getirilmesine imkân vermektedir. Bu durum köylüyü daha fazla mal üretmeye teşvik etmektedir. Çünkü, köylü malının satılmıyacağından korkmamakta ve her an satılabileceğini bilmektedir.

Ilica ve çevresinde süt ve et hayvancılığıyla uğraşan köylülerin maddi bakımdan desteklenmeleri ve güçlendirilmeleri gerektiği kanaatindeyim. Bunun için de kredi miktarının artırılmasına ve üretilen malların yüksek ve istikrarlı fiyattan alınacağını üreticinin kesinlikle bilmesi lâzımdır.

Bunun için de hükûmetin uygulamakta olduğu et taban fiyat politikasını devam ettirmesi ve piyasada et fiyat oynaklığını takip ederek ona göre tedbir alması lâzımdır. Örneğin, et hükûmetin taban fiyatının üzerinde müşteri buluyorsa hiç bir üretici malını et kombinasına vermek istemez. Bunun için hükûmetin et kombinalarına vermiş olduğu 1 milyon kredinin iyi değerlendirilmesi lâzımdır.

Ilica'da sanayi ve ticarî hayatın değer kazanması, işsizliğin önlenmesine en büyük etken olmaktadır. Bunun için gerek hükûmetin gerek özel teşebbüsün sanayi kuruluş sayılarının artırılmasıyla işsizliğin önleneceği ve halkın geçim seviyesini yükselteceği muhakkaktır.

Ilica'nın iklim şartları hayvancılığı ve ziraf faaliyetleri engellemektedir. Bunun için, kısa dönemde yetişebilen, ziraf ürünlerin ekiminin sağlanması ve yem bitkilerine önem verilmesiyle bir ölçüde iklim şartlarının ağırlığına karşı tedbir alınmış olur.

Ilica'da bulunan tabii sıcak su kaynaklarının bulunması turistik tesislerin artırılması ve günün şartlarına göre inşa edilmesi lâzımdır. Bu günkü tesisler yeterli seviyede değildir.

Gerek seminer çalışmalarında ve gerekse sonuçta belirtmeğe çalıştığım gibi tabii ve beşerî faktörler o yerin ekonomisine müsbet veya menfi tesirlerde bulunabilmektedir. Ancak, insanlar bulunduğu yerin iklim şartlarına göre eğitildiği zaman ekonomiye daha fazla yardımcı olacağı kanaatindeyim.

BİBLİYOGRAFYA

- 1 — Aralık 1974, Meteoroloji Bülteni,
- 2 — 1967 Erzurum İl Yıllığı,
- 3 — Sözer Necdet : 50. Yıl Armağanı 1974 Atatürk Üniversitesi Matbaası.
- 4 — Türkiye İstatistik Cep Yıllığı : D.İ.E. yayınları No. : 730, 1974.
- 5 — Zaim Sabahattin : Çalışma Ekonomisi, Kurtuluş Matbaası İstanbul, 1972.
- 6 — Özhan Maclt : Et Sığırcılığı Et ve Et mamulleri, Sevinç Matbaası, Ankara 1975

Araştırmamızda bilgisine başvuru müssese ve şahıslar :

- 1) Erzurum Şeker Fabrikası Müdürlüğü,
- 2) Erzurum Veteriner Müdürlüğü,
- 3) Erzurum Doğu Holding A.Ş. ,
- 4) Erzurum Holding A.Ş.,
- 5) Ziraî Aletler İmalathanesi (Cemil Gülakar)
- 6) Gülcan Tavukçuluk yetkililerinden,
- 7) Uğur Saracıye Kollektif Şirketi (Dursun Kâsede)
- 8) Erzurum Devlet Su İşleri Bölge Müdürlüğü,
- 9) Erzurum Nüfus Müdürlüğü,
- 10) Yavuz Selim İlk Öğretmen Okulu Müdürü (Ziya YAVUZ),
- 11) Teknik Ziraat Müdürlüğü Resmî İstatistik Kayıtlarından,
- 12) Erzurum Şeker Fabrikası'nın Besi Şefliğinden,
- 13) Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Hayvancılığı Geliştirme Projeleri Genel Müdürlüğü'nün Erzurum yetkililerinden